

— et aktuelt læremiddel
i tidsskriftform

Norsknytt

ISSN 0801 5368

- Fortellinga er livsviktig for menneskene
- Fortellinga står sentralt i den nye planen for 8. klasse
- Fortellerplakaten
- Muntlige aktiviteter
- Sett sjangerer på rett plass
- Konsentrasjonen må oppøves
Sett ord i grupper -
Finn ordfeil
- Velg stikkord, skriv

- **Norsknytts midtsider:**
Alle har et dikt inni seg
Noen råd om diktskriving
- Grannespråk, ta stilling til utsagn
- Skriv en artikkel om slekta di
- Norskryss 1 - 1997, nynorsk
- Norskryss 1 - 1997, bokmål
- Tentamen i norsk hovedmål
- Syng og skriv: Gode venner

NORSKNYTT OG NORSKKASSETTENE

gir variasjon og liv til norskundervisninga

KJEMPETILBUD PÅ LYDKASSETTER VÅREN 1997!

Kassett	Tittel	Før:	Nå:
Norskfagkassett	1: «Syng og skriv» - m/oppgivehefte	100,-	50,-
Norskfagkassett	2: «Syng og skriv mer»	100,-	50,-
Norskfagkassett	3: «Synnøve Solbakken»	100,-	
Norskfagkassett	4: «Vi tipper norske ord»	100,-	50,-
Norskkassett	5: «Vi tipper grannespråk»	100,-	50,-
Norskkassett	6: «Grøss og gru»	100,-	50,-
Norskkassett	7: «Fortelling om slagbjørnen Rugg»	100,-	50,-
Norskkassett	8: «Vi tipper eventyr»	100,-	50,-
Norskkassett	9: «Syng og skriv på ny»	100,-	50,-
Norskkassett	10: «Alle har eit dikt inni seg»	100,-	50,-
Norskkassett 4, 5 og 8:	«Vi tipper.....»	300,-	75,-

(Oppgaver til stoffet som presenteres på kassettene finnes i Norskfaget/Norsknnytt – kassettene er også presentert med oppgavestoff på Internett: <http://login.eunet.no/~bjarebe/norsknnytt>)

NORSKFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1989:	«Norskfaget 1/89, 2/89 og 3/89»	200,-
Årgang 1990:	«Norsknnytt 1/90, 2/90 og 3/90»	200,-
Årgang 1991:	«Norsknnytt 1/91, 2/91 og 3/91»	200,-
Årgang 1992:	«Norsknnytt 1/92, 2/92, 3/92 og 4/92»	200,-
Årgang 1993:	«Norsknnytt 1/93, 2/93, 3/93 og 4/93»	300,-
Årgang 1994:	«Norsknnytt 1/94, 2/94, 3/94 og 4/94»	320,-
Årgang 1995:	«Norsknnytt 1/95, 2/95, 3/95 og 4/95»	335,-
Årgang 1996:	«Norsknnytt 1/96, 2/96, 3/96 og 4/96»	345,-

NB! Porto/forsendelsesomkostninger kommer i tillegg.

**Send bestilling til: NORSKNYTT
PB 303
7601 LEVANGER**

E-mail: norsknnytt@login.eunet.no

NORSKnytt

Utgiver: NORSKNYTT ANS

Utgiver til AV-sentralens medlemmer

NORSKNYTT ANS og AV-SENTRALEN

TEKNISK-PEDAGOGISK FELLESTJENESTE, STEINKJER

Redaksjon: NORSKNYTT, Postboks 399, 7801 NAMSOS, telefon og faks 74 27 42 96

Abonnement: NORSKNYTT, Postboks 303, 7601 LEVANGER, tlf. 926 82405 – 74 08 02 92

E-mail: norsknytt@login.eunet.no – Internett: <http://login.eunet.no/~bjarebe/norsknytt>

Redaktør: Jon Hildrum © Kopiering av stoff som er tilrettelagt for elever, er tillatt.

Abonnement (4 NR. PR. ÅR) KR. 360,- PR. ÅR.

NR 1 - 1997 (72)

FEBRUAR

23. ÅRGANG

Fortellinga er livsviktig for menneskene

Fortellinga er livsviktig for menneskene. Det mente de gamle greske dikterne. «Fortellinger om det som kunne ha skjedd er sannere enn det som har skjedd,» sa den greske filosof og naturforsker Aristoteles (384 - 322 f. Kr.)

Mennesket har til alle tider hatt behov for å se sammenhenger mellom de livsbrokkene (livstemaene) det opplever. Dersom diktning makter å skape gjenkjennung, kan fortellingene hjelpe oss å se sammenhenger og løsninger. Vitenskapen kommer her til kort.

Gjennom å høre, lese, fortelle og skrive fortellinger får elevene kunnskaper om sjangeren fortelling. De blir kjent med fasene i fortellinga (se side 6) og de litterære virkemidlene som kan knyttes til ei fortelling og gjøre den bedre. Men først og fremst gir fortellinga positive opplevelser som spenning, glede, gjenkjennung m.m. I dette nummer av NORSKNYTT har vi ofret fortellinga spesiell oppmerksomhet, først og fremst fordi L97 sier at de episke sjangrene skal spille hovedrollen i norskundervisninga på 8. årstrinn, det klassetrinnet som skal ta den nye planen i bruk høsten 1997.

Kulturminneåret 1997 omfatter også språkrøkt

Er det nødvendig å uttrykke seg innfløkt med fremmedord når vi har enkle og dekkende ord på norsk? Hvorfor sier folk marginale i stedet for små, optimalt i stedet for best, kommunisere med i stedet for snakke med, multi- i stedet for mange osv? Er det moderne Erasmus Montanuser som er ute og pynter seg med ord?

Er ordet rimelig plutselig blitt så nødvendig at det må brukes i annenhver setning? Blir språket vårt bedre når vi smeller til med forstavingene kjempe-, døds-, super- til stadighet? Bør vi ikke prøve å unngå «reserveordet» ting eller dings som elevene ofte sier, og heller finne det rette ordet for den gjenstanden vi vil snakke om?

Vi må oppmuntre elevene til å finne spenstige, friske og presise ord. Husk at det er språket vi bruker, som i stor grad avgjør om folk fatter interesse for det vi sier eller skriver. Lærerne må være gode språkforbilder for elevene. God språkrøkt i kulturminneåret 1997!

La elevene få del i fortellerfellesskapet

Alle har forhåpentligvis opplevd den gode og trygge følelsen det gir å være en del av et fellesskap. En dyktig forteller kan med sin fortellerkunst skape et helt spesielt fellesskap, et språklig og kulturelt fundert fellesskap. Det gir en oppløftet stemning og skapende stillhet. Vi kan kalte det et fortellerfellesskap. Fortelleren makter ved sin fortellerkunst å skape en fellesskapsfølelse ikke bare mellom seg selv og de som lytter, men også mellom lytterne innbyrdes. Enkelte påstår at et slikt fortellerfellesskap er den sterkeste type fellesskap som fins. «Å vokse opp vil si å vokse inn i denne felleskulturen. Det gir den enkelte trygghet i tradisjon, felles holdepunkter og orienteringspunkter,» sies det i høringsutkastet, «Prinsipper og retningslinjer for den 10-årige grunnskolens oppbygning, organisering og innhold» (1994).

De av oss som har vært så heldige å ha en lærer som var en god forteller eller oppleser, har opplevd fortellerfellesskapet som gyldne øyeblikk. Mange har sagt at det de husker best og med størst glede fra skolen, er lærerens forteller- eller høytlesingsstunder.

Elevene må oppmuntres til å fortelle. Emner kan med stor fordel hentes i litteraturen. Læreren kan lese små utdrag av teksten som elevene skal lese. Så stilles spørsmål: Hva tror dere teksten handler om? Hvordan er de personene vi skal møte? Hvordan ser de ut? Foregår handlinga nå eller for hundre år siden? Pirrende små appetittvekkere fra teksten sammen med noen spørsmål stimulerer fantasiene og vekker fortellertrangen. La elevene først øve seg i å fortelle til hverandre to og to, senere til større grupper og til slutt framføre for hele klassen.

Husk at elevenes nysgjerrighet er lærerens beste støttespiller. Læreren må ta godt vare på denne støttespilleren, ikke minst når det gjelder å gi elevene stoff som kan stimulere fantasiene og lokke fram fortellergleden. «Opplæringen skal organiseres slik at elevene hele tiden erfarer at de er i vekst, og at skolen er en oppdagelsesreise der de stadig kan finne og utvikle nye sider hos seg selv.» (Høringsutkastet fra KUF 1994) Når elevene forteller og lytter til hverandre, skjerpes konsentrasjonsevnen og hukommelsen samtidig som fantasiene utvikles. Elevene må få muligheter til å utvikle seg som fortellere.

Kryssordvinnere – Norsknytt 4 – 1996

Bokmål:

Kristin Grønn-Hagen, 8 A, Tynset ungdomsskole, 2500 Tynset

Hilde Albritsen, 8B, Vestmyra ungdomsskole, 8200 Fauske

Ingvild Winther, 8B, Sommerlyst ungdomsskole, 9006 Tromsø

Håvard Bertinussen, 8B, Sortland ungdomsskole, 8401 Sortland

Nynorsk:

Elisabeth K. Larsen, 2. vg., Longyearbyen skole, 9170 Longyearbyen

Karl-Magnus Forberg, 9. kl., Ytterøy skole, 7612 Ytterøy

Christian Hagen, 9. kl., Nes skole, 3524 Nes i Ådal

Inga Grytås Byrkjeland, 9E, Førde ungdomsskole, 6800 Førde

Det kom store bunker med kryssordløsninger både før og etter årsskiftet. Overraskende mange hadde IKKE svart fullstendig på julesangoppgavene. Er julesangene ukjente for en stor del av den oppvoksende slekt?

Minn elevene om at de må skrive navnet sitt slik at det er leselig. Uttrukne løsninger med navn som ikke kan tydes, går i papirkorga.

Takk for oppmuntrende kommentarer som fulgte med kryssordbreva. Slikt gir kveik og inspirasjon til det videre arbeidet med bladet.

Fortellinga står sentralt i 8. klasse

Fortellinga, både i skriftlig og muntlig form, er en meget sentral sjanger i den nye læreplanen for 8. klasse. Elevene skal «dikte fantastiske fortellinger og prøve ut forskjellige personlige fortelleteknikker». De skal «skrive fortelling og novelle», «studere sjangertrekk i episke tekster», «undersøke variasjonen innenfor en episk sjanger» m.m. Kort sagt, episke sjangerer er den mest sentrale sjangergruppen i 8. klasse. (I 9. klasse skal Iyrikk få størst oppmerksomhet, mens i 10. klasse spiller de dramatiske sjangrene hovedrollen.)

Arbeidsmåtene skal ivareta helheten i faget

I de nye lærebøkene som kommer på markedet i vår, har selvsagt de episke sjangrene stor plass. Stoffmengden som elevene skal igjennom dette skoleåret er meget omfattende. I tillegg til sjangerlære og opplysninger om litterære virkemidler blir kunnskap om forskjellige fortelleteknikker, både muntlige og skriftlige, gitt stor oppmerksomhet. Gjennom varierte arbeidsmåter skal elevene prøve ut teknikkene og virkemidlene. L97 presiserer at skolen gjennom arbeidsmåtene skal ivareta norskfaget som et helhetlig fag. Aktivitetene lesing og skriving skal knyttes sterkt sammen og gjensidig berike hverandre. Derved stimuleres både lese- og skrivegleden. L97 understreker at lesing må knyttes til drøfting av det som leses. Elevene må få erfaring med å formulere det de undres og reagerer på. Fordyping i lesing over tid, f eks i form av prosjektarbeid, fremmer ettertenksomheten.

Episk litteratur omfatter mange sjangerer

Lesebøkene eller tekstsamlingene for 8. klasse som forlagene gir ut våren 1997, er naturligvis bygd opp på forskjellige måter. (Til sammen er det visstnok fem forlag som tilbyr «norskpakker» for ungdomstrinnet godkjent av Nasjonalt lærermiddelsenter. En slik pakke kan f. eks. bestå av ei grunnbok, ei lesebok og ei lærerveiledning.) I alle lesebøkene, som må bli ganske fyldige for å oppfylle planens krav, vil vi finne en hovedbolk med **episk litteratur**. Episk litteratur er som kjent, et samleord (sekkeord) for alle former fortellende diktning. Sekken som skal romme eksempler på sjangerer som sorterer under episk diktning, må være stor. Fabler, eventyr, sagn, vitser, noveller, romaner, lignelser og vandrehistorier er noen av de mest kjente. (I den store «sjangerramma» på side 10 finnes en mengde sjangernavn. Dette oppsettet gir elevene trening i å sortere ca 50 sjangerer i hovedgrupper. Det er en lærerik oppgave.)

Ei lesebok for 8. klasse skal også inneholde en hovedbolk som omfatter **vår nasjonale skriftkultur** fra de eldste tider og fram til ca. 1850. I åttendeklasseboka som også skal romme mye annet stoff, kan ikke gi den nasjonale skriftkulturen så fyldig plass som vi er vant med fra andre lesebøker. Læreplanen sier at tekster av Petter Dass, Ludvig Holberg og Johan Herman Wessel bør være med. Ellers skal elevene lese et utvalg oversatte Eddadikt og utdrag av sagalitteratur. Planen nevner også tekster fra folkediktinga. Språk- og litteraturhistorie skal knyttes til stoffet i denne bolken. Jeg er redd for bolken kan bli for «smakebitpreget». Lærerne vil komme til å savne mange tradisjonelle godbiter.

Sakprosa som blant annet skal omfatte intervju, debattinnlegg og ulike artikler, blir en tredje hovedbolk i leseboka for 8. klasse. Den nye planen lister opp svært mye stoff som skal gjennomgås i 8. klasse. Tidspress kan lett føre til overfladisk arbeid, elevene får ikke muligheter til å fordype seg i stoffet. Da blir det vanskelig å opparbeide den store interessen for stoffet.

Fortellinga – den mest brukte sjangeren i skolen

Den sjangeren som elevene i grunnskolen bruker mest når de skriver i skolesammenheng, er uten tvil fortellinga (forløpsfortellinga). På barnetrinnet og langt inn i ungdomsskolen foretrekker hovedtyngden av elevene denne sjangeren som de kjenner godt fra talespråket.

Sterk tid- og stedsmarkering i «blåbærtur-tekstene»

I likhet med all annen utvikling har også måten å fortelle på sine lovmessige utviklingsfaser. I forløpsfortellinga avspeiles disse fasene lydig. Den karakteristiske markering av sted og spesielt tid, som kjennetegner «blåbærturtekstene», er barnets måte å skaffe seg oversikt og orden i sin nære verden. De fleste elever føler seg trygge når de benytter den enkle forløpsfortellerteknikken der handliga ruller fram i tidsriktig rekkefølge. Slik er det i eventyrene og i de fleste andre episke tekstene som barna kjenner.

Å skrive fortellinger der en skal kaste om på tidsrekkefølgen, for eksempel ved å ta i bruk den retrospektive (tilbakeskuende) teknikken, betyr en stor omstilling. En slik teknikk krever språklig modenhet. Teknikken forutsetter abstrakt logisk tenkning.

Gjennomsnittseleven er sannsynligvis ikke moden for en slik teknikk før i 12–13 årsalderen.

Når elevene behersker teknikken med å kaste om på den kronologiske rekkefølgen i fortellinger, er de modne for å skrive resonnerende tekster (for eksempel artikler).

Teoriene til psykologen Jean Piaget skulle være velkjente blant skolefolk. Han slår blant annet fast at abstraksjonsevnen for alvor utvikler seg etter 12-årsalderen. Språkpsykologene støtter disse teoriene, og de peker i tillegg på at det abstrakte ordforrådet øker voldsomt i 12–16 årsalderen.

Det er ingen tvil om at den tradisjonelle skolegrammatikken og mange rettskrivingsregler har et abstraksjonsnivå som er for høyt for et stort flertall av elevene i de sju første årstrinnene i grunnskolen.

«Så når jorden er bekvem»

«Så når jorden er bekvem,» står det på frøpakkene. Dette rådet bør også vi skolefolk ha i tankene når vi planlegger undervisninga vår. Da er mulighetene for bedre avkastning til stede.

Gjennom lesing av skjønnlitteratur kan elevene med god hjelp fra læreren, erfare hvordan den dyktige forfatteren ved å bruke enkle, men varierte litterære virkemidler kan lage fortellinger som er spennende og morsomme å lese. Hva skiller så «forfatterfortellingen» fra en «blåbærtur-tekt» , kan vi spørre.

Forfatteren har hovedhandling, tid- og sted akkurat som i turteksten. Men hos forfatteren finner vi vanligvis dialoger der eleven ofte har kjedelig refererende indirekte tale. Dialogen åpner for gode replikker og gjør hele fortellinga mer livfull. På dette området kan vi lære mye av eventyra og de islandske ættesagaene. Dersom vi for eksempel skriver om eventyret BUKKENE BRUSE til indirekte tale, da blir dette eventyret tamt da!

Videre har forfatteren beskrivelse, sammenligninger, skildringer og effektfulle gjentakelser som elevteksten sannsynligvis mangler. Forfatteren har også bevisst forsøkt å erstatte de utenomspråklige trekk som vi finner i talespråket med tegnsetting, avsnitt og understrekning. De to sistnevnte virkemidlene brukes vanligvis for lite bevisst i elevtekstene.

Selvsagt benytter forfatteren seg av andre «knep» også, men dersom elevene merker seg noen få av de nevnte virkemidlene, er mye vunnet. Det store spørsmålet er imidlertid når elevene er modne for å kople disse virkemidlene inn i fortellingene sine. Dette spørsmålet er det vanskelig å svare på, for det er dessverre forsket lite omkring utviklingen av barns skriftspråk.

Eksempelfortellinga «Skumle lyder fra matbua» (side 6)

Fortellinga på side 5 er ei forløpsfortelling der eleven referer et enkelt handlingsforløp. Mange norsklærere kjenner igjen denne fortellingstypen. Den er bygd på de kjente grunnelementer: harmoni, disharmoni, spenning, vendepunkt, oppklaring og ender som den begynte, med harmoni. Se spalten til venstre på side 6.

Bruk spørremetoden

For å inspirere eleven til å skrive ei mer inspirerende og spennende fortelling, kan det være nyttig å ta i bruk spørremetoden fra responsfasen i den prosessorienterte skrivemetodikken. En slik spørremetode er vist i spalten til høyre på oppsettet på side 6. Her må det understrekkes at eleven selv må ta stilling til hvor mange av spørsmåla som skal besvares, og hvordan teksten skal bearbeides.

Det har vist seg at det kan være vanskelig å få elever i grunnskolen til å stille spørsmål som kan hjelpe medelever med å forbedre tekstene sine. Øving med eksempeltekster og grundig instruksjon må til for å få responsivinga til å fungere godt.

Oppsettet på side 6 er ment som et eksempelark for responsiving. Norsklærerne kan lage lignende eksempler på grunnlag av elevtekster og gradvis øve elevene opp til å stille spørsmål til andres og egne tekster. Husk at en opplesing av en tekst også er en enkel form for respons. Se punkt 11 på side 8.

Fortellinga er en sentral sjanger. Det bør arbeides grundig med den i grunnskolen – slik at flest mulig av elevene får oppleve gleden ved å høre gode fortellinger og selv skrive vellykkede fortellinger.

Skumle lyder fra matbua

Faser i fortellinga

1
Presentasjon
(harmoni)

2
Noe uventet skjer
(disharmoni)

Spanning

3
Vendepunkt

4
Oppklaring

5
Avrunding
(harmoni)

Respons

Når på døgnet
hendte dette?
Hvem er Dag?

Hvordan hørtes
det ut?

Hvordan føltes det?

Hva hørte dere?

Hva tenkte du da?

Hva sa far til Dag?

Hva tenkte du da du
hørte at katta var
der?
Hvordan så det ut i
matbua nå?

Jeg og Dag var alene heime.
Vi satt og så på video.

Da hørte vi plutselig noen
skumle lyder uti matbua. Vi
visste at døra var låst. Vi ble
redder.

– Dette er spøkelser, sa Dag.

Bråket ble bare verre og
verre.

– Her vil jeg ikke være, sutret
Dag. Han åpna hagedøra og
sprang heim. Jeg ble med.

Far til Dag ble med oss. Han
gikk inn i matbua alene.

Der fant han katta til Else.
Katta hadde hoppa inn
gjennom det åpne vinduet og
velta flasker og andre ting.

Ikke noe å være redd for. Vi
så mer video etterpå.

Skriv fortellinger

1. SKRIV MINI-FORTELLINGER

Bygg ut setningsdelene nedenfor så godt du kan. Still spørsmålene hvor, når, hvordan, hvorfor, hvem var med osv. Skriv minst 50 ord til hver oppgave. (Velg antall oppgaver i samråd med læreren.)

a) lyset ble borte	f) hun/han mistet balansen
b) døra gikk opp	g) toget stoppet
c) motorsykkelen gled ut	h) det smalt
d) lynet blafrer	i) falt i sjøen
e) han/hun gikk ut på stupet	j) telefonen ringte

2. SKRIV EN FØLJETONG SAMMEN

Tenk i fellesskap ut en spennende situasjon. Skriv! En elev eller en gruppe skriver en fortsettelse, andre overtar og skriver videre. Det kan bli en fortelling med mange overraskelser.

3. FLEIP ELLER FAKTA?

Sett sammen noen fantastiske og noen korrekte opplysninger i ei kort fortelling. La klassekameratene gjette hva som er fleip og hva som er fakta.

4. KJENTE PERSONERS DAGBØKER

Bruk fantasien. Skriv ei eller flere dagboksider i kjente personers dagbøker. La kameratene gjette hvilke kjendiser disse dagboksidene stammer fra.

5. Skriv fortsettelse

PANG!

Regnet silte ned rundt meg.

Jeg hørte det mye bedre når jeg sto stille. Et sakte, jevnt sus.

Jeg var kommet halvveis gjennom Kirkeskogen. Når jeg snudde meg, kunne jeg ikke lenger se verken gjerdet eller den åpne porten, ikke engang spiret på kirken.

Det var morgen, og jeg skulle til skolen.

Jeg sto stille ennå noen sekunder for å se om jeg kunne finne ut hva jeg hadde hørt.

Jeg var ikke redd. Dette var skoleveien min.

Jeg hadde gått gjennom kirkeskogen i fem år. Bare til skolen. Hjem gikk jeg Rogneveien, sammen med noen fra klassen.

Til skolen gikk jeg alene.

Det var fint, i grunnen. Særlig om høsten, når det ble litt mørkere hver morgen. Og passe kaldt. Jeg likte det. Ingen andre enn meg ute på veiene. Gule lys i noen av vinduene på husene. Så stille at jeg kunne høre hvordan lyden av skrittene forandret seg etter som jeg gikk på jord eller sand eller plasket i en søledam.

Når det regnet, hørte jeg nesten ikke annet enn knitringene fra det svarte, glatte regntøyet.

Men nå hadde jeg altså hørt noe, likevel.

Et smell

Hva kunne det være?

Slik begynner en fortelling av Tor Edvin Dahl. Skriv din egen fortsettelse.

Lag overskrift selv.

NYNORSK

6. Skriv framhald

Det må vera feil, tenkte den høge mannen i den brune frakken då han hadde slått auga opp. Det må vera heilt feil. Toget stoppar ikkje her inne i svartaste skogen, fleire kilometer frå nærmaste stasjon.

Men det var det toget hadde gjort. Det stod stilt.

Det var nok ein vanleg skog, med stille og mørke grantrær, men no var det blitt noko kaldt og skremmande over han.

Og kvifor berre stod toget her, utan nokon grunn? Kor var konduktøren? Dei måtte då lura, dei andre passasjerane óg. Han såg bokover.

Det var ingen der.

Dei tre eldre damene med siste nummer av Allers og ei endelaus rekke historier om slekta si, den tjukke, skalla fyren med boblejakka, det unge paret, dei var borte alle saman. Hadde han sove så lenge?

Det måtte vera eit svar på dette ein stad, og mannen i den brune frakken akta å finne det.

«Han kjem til deg gjennom skogen». Kor hadde han hørt det før? Og kvifor fekk desse orda han til å kulta?

Mannen hadde reist seg og tok i døra. Dette skulle undersøkjast no. Han tok i døra. Han tok i døra endå ein gong, og riste i ho. Ho var ikkje til å rikka. Ho stod fast som fjell.

Slik begynner ei forteljing av John Donner. Skriv framhald sjølv.

Lag overskrift sjøl.

Fortelleplakaten

Gjennom alle tider har folk likt å høre på gode fortellinger. Den gode forteller kan trollbinde sitt publikum, ofte på en bedre måte enn de moderne mediene greier. I England er storyteller et eget yrke. Det blir arrangert kurs i å fortelle. Den som vil bli en god forteller, må øve og skaffe seg kunnskaper om dette «yrket».

Her er elleve råd som kan være til hjelp for deg som skal skrive fortellinger:

- 1 * Velg helst ei hending som har *gjort inntrykk* på deg. Da er det lett for deg å leve deg inn i stoffet når du skal skape ei livfull fortelling.
- 2 * Alle fortellinger har en *begynnelse*, en *hoveddel* og en *slutt*. Men det går godt an å kaste om på disse delene, for eksempel slik at du starter med slutten.
- 3 * Det er lov til å *lyge* for å få fortellinga mer spennende og morsom. Men overdriv ikke for mye, for da mister leseren troen på at dette virkelig kunne ha hendt. (Dersom det ikke er ei science-fiction-fortelling eller lignende.)
- 4 * Fortell hva du så, hørte, luktet, tenkte og følte. Få med så mange *sanseinntrykk* som mulig.
- 5 * Vær konkret. Svar på spørsmåla om hvem som var med. Om hvor, når, hvordan og hvorfor dette hendte.
- 6 * Still spørsmål. Bruk *direkte tale* og utrop. Det gjør fortellinga mer levende.
- 7 * Varier *ordvalget* ditt. Finn synonymer for gå, se, si og andre gjengangerord. Bruk sammenligninger og andre litterære virkemidler.
- 8 * Skriv om *detaljer* du har lagt merke til, for eksempel om personer, steder, ting, dyr.
- 9 * *Ikke si alt*. Da snyter du leseren for gleden ved å være meddikter. Det viktigste er ofte det som ikke blir sagt direkte. Det går godt an å fortelle at en person er gammel, gjerrig, snill eller distre uten å si det rett fram.
- 10 * Skriv ikke for langt. 400–500 ord kan i mange tilfelle være nok når du skriver i skolesammenheng (i åttende og niende klasse). Å *stryke* i en tekst er en nødvendig, men en vanskelig kunst.
- 11 * Ei fortelling skal ha et *mntlig preg*. La en annen person lese fortellinga di høyt for deg. Da oppdager du ofte ting som kan forbedres.

Hvilke(t) råd syns du var de(t) viktigste? Snakk om det i klassen.

Muntlige aktiviteter – forslag til arbeidsmåter

«For mange elever er – det å opptre noe av en plage, og alt må gjøres for å lette og avdramatisere de muntlige framføringene.» (Eidevall)

En undersøkelse viser at svært mange elever, hele 90 prosent, synes det er vanskelig, ubehagelig eller nærmest uoverkommelig å snakke i sin egen klasse. Storparten av disse er redde for å dumme seg ut overfor kameratene, noen kjenner seg også sjenerende for læreren.

Det er ingen lett oppgave å bedre taleferdigheten og styrke motet slik at elevene oftere tør å ta ordet i klassen. Det viktigste av alt må være å gi elevene en språklig selvtillit. Ordforrådet må utvides, noe blant annet litteraturlesing kan bidra til. Dersom situasjonen kan bli slik i skolen at det er mulig å arbeide med små grupper i større grad enn nå, ville det være meget gunstig for de muntlige disipliner.

I startfasen kan en del lekepregete aktiviteter som krever snakking, være nyttige. Her er noen forslag.

1. Beskriv et halvt bilde

Her kreves en del bilder, gjerne prospektkort. Disse klippes over på midten (i høyere klassetrinn kan bildet deles i tre biter). Hver elev får sin bildedel.

Elevene får i oppgave, etter tur, å beskrive sin bildedel. Alle må lytte til alle. Når alle har gitt sin beskrivelse, skal elevene så fort som mulig finne fram til bildehalvdelen som hører sammen med deres del. Denne aktiviteten passer best i mindre grupper.

Aktiviteten gir elevene god trening i å trekke fram det vesentlige i et bildeutsnitt, og er en fin bildelesingsoppgave.

2. Lag assosiasjonskjede

Her skal ordfantasien og kombinasjonsevnen øves med utgangspunkt i et assosiasjonsord. Forslag til startord: JORDBÆR.

Læreren spør første elev: «Hva ser du for deg når du hører ordet JORDBÆR?» Svar: «RØDFARGE.» Neste elev assosierer rødfarge med ordet ROSER osv. Slik fortsetter assosiasjons-leken til alle har funnet et ord. Artig er det med god fart på leken.

3. Tegn – etter beskrivelse

Elevene arbeider i par. Hvert par får et bilde, et prospektkort eller en kunstreproduksjon. En elev forteller om motivet. Den andre, som ikke ser bildet, **tegner** etter den muntlige beskrivelsen.

4. Høytlesing – parvis

Læreren finner fram til litteratur som høver for høytlesing. To og to elever leser for hverandre. Her aktiviseres halvparten av klassen med høytlesing samtidig. Alle har noen som hører på. Elever som vanligvis vegrer seg mot å lese høyt i klassen, setter pris på denne formen for høytlesing.

5. Les høyt sammen

Kor-lesing har en gunstig sosial virkning. Svake lesere kan delta uten frykt for å dumme seg ut. Fin stemmebrukøving er det også.

Denne opplesingsformen kan også varieres med solo- eller duo-partier og høver da godt som underholdningsinnslag ved foreldremøte e.l.

(Andre Bjerkes moro-dikt PYRAMIDEN egner seg blant mange andre godt som opplesingsnummer for flere stemmer.)

Sett sjangernavna i de rette rubrikkene

En sjanger er en teksttype. Det fins mange ulike sjangerer. Nedenfor står mer enn 50 forskjellige sjangernavn hulter til bulter. Selvsagt fins det flere sjangerer enn dem som er nevnt her.

Du skal plassere sjangernavna i de rette rubrikkene på arbeidsarket. Bruk gjerne oppslagsbøker. Et tips: Ingen av de fem rubrikkene skal inneholde færre enn ti sjangernavn når arbeidsarket er ferdig utfyldt.

	sketsj	reportasje	instruksjon
<i>hymne</i>	<i>fabel</i>		
	<i>saga</i>	<i>legende</i>	<i>sagn</i>
<i>myte</i>			
	<i>salme</i>	<i>annonse</i>	
<i>grøsser</i>	<i>skisse</i>	<i>skrøne</i>	<i>anekdote</i>
		<i>kronikk</i>	<i>kåseri</i>
<i>hørespill</i>	<i>regle</i>	<i>oppskrift</i>	
	<i>referat</i>		<i>stev</i>
<i>rim</i>		<i>limerick</i>	
		<i>rocktekst</i>	
<i>haiku</i>	<i>vise</i>	<i>avisnotis</i>	<i>lignelse</i>
		<i>ballade</i>	
<i>komedie</i>			
	<i>tragedie</i>		
<i>musikal</i>	<i>opera</i>	<i>filmmanuskript</i>	<i>pantomime</i>
<i>tablå</i>		<i>leserbrev</i>	
		<i>operette</i>	<i>revy</i>
<i>leder</i>	<i>enkét</i>		
		<i>novelle</i>	<i>enakter</i>
<i>intervju</i>	<i>artikkel</i>		
	<i>vits</i>	<i>omtale (av film, bok, radio- eller fjernsynsprogram.)</i>	<i>petitartikkell</i>
		<i>roman</i>	
<i>brev (formelle)</i>	<i>melding</i>		<i>eventyr</i>
<i>rapport</i>		<i>plakat</i>	
	<i>bruksrettledning</i>		
<i>søknad</i>	<i>regler (ordensregler, spilleregler)</i>		
		<i>elling</i>	
		<i>foredrag</i>	
			<i>dagbok</i>

Skjønnlitteratur

1. Episke sjanger

er fortellende diktning.

2. I dramasjangrene

er det personene selv som snakker
(synger) og handler

3. Lyrikksangrene

skrives vanligvis i verseform

Brukslitteratur

4. Avissjanger

5. Andre brukssjanger

Konsentrasjonsevnen må oppøves

– Jeg forstår ikke denne oppgaven, lærer!

Dette elevutsagnet er velkjent for den som arbeider i skolen. Ofte gir elevene opp før de har studert oppgaven skikkelig. Evnen og viljen til å fordype seg i teoretisk stoff er dårlig utviklet hos en god del elever. Sviktende evne til konsentrasjon om skolearbeidet fører dessverre til at det faglige utbyttet av skolegangen blir magert for mange.

Det har vært vanlig å gi den moderne, rastløse tidsånden skylden når elevenes konsentrasjonsproblemer blir drøftet. Skolen må ikke la seg passivisere av denne forklaringen. Vi må tro at skolen kan gjøre noe for å bedre forholdene også på dette feltet, for eksempel ved å ta tilretteleggingen av det daglige arbeidet i klassen opp til vurdering.

Overdreven tjenesteyting fra læreren?

Det kan for eksempel være grunn til å spørre om læreren, i misforstått tjenesteiver, er med på å frata elevene mulighetene til å fordype seg grundig i oppgaveløsning på egen hånd. I tide og utide står nemlig læreren klar til å hjelpe ved det aller minste vink fra elevene. For elevene er dette selvsagt en behagelig situasjon, men bare på kort sikt.

Les oppgaven grundig!

De fleste elevene ville ha hatt større utbytte av å få følgende beskjed når de spør om hjelp etter en overfladisk skumlesing av oppgaven: – Les oppgaven grundig! Dersom du etter å ha studert oppgaven og tenkt deg godt om, fremdeles ikke ser noen løsning, skal vi sammen se nærmere på denne teksten.

Elevene må nå og da få arbeide med oppgaver uten at lærerhjelp gis. Å oppfatte en skriftlig instruksjon inngår som en del av oppgaveløsningen. Men her som i alle skolesituasjoner, må læreren selvsagt ta individuelle hensyn – og nytte sitt pedagogiske skjønn.

Tilrettelagte oppgaver

Dersom selvstendig arbeid skal være mulig, kreves det et tilrettelagt oppgavestoff. Instruksjonen må være enkel og entydig, og oppgavene må høve for årstrinnet. Læreren bør i blant finne fram til oppgavetyper som innbyr til mer tankearbeit enn skrivearbeit. Arbeid med tilpasset øvingsstoff skaper en trygg og rolig atmosfære i klassen, samtidig som slikt arbeid bidrar til å styrke elevenes konsentrasjonsevne. Lærerens oppgave i slike arbeidsøkter blir å fungere som arbeidsleder og inspirator.

Ordgruppering etter styrken ordene har

Ordoppgavene side 13 og 14 med flerleddet instruksjon bør elevene forstå uten lærerinstruksjon. Elevene oppdager vanligvis raskt at her kan ordene knyttes sammen etter meningsinnholdet.

I noen av oppgavene skal elevene ordne ordene innen hver ordgruppe etter størrelsen på de tingene ordene beskriver. I andre oppgaver skal ordene settes opp etter den innholdsmessige styrken eller tyngden ordene har.

Til en forandring vektlegges her tankearbeitet framfor skrivearbeitet. Ordbevisstheten og følelsen for nyanser utvikles også gjennom slikt arbeid.

Sett ord i grupper etter innhold og styrke – 1

bris	skybrudd	grisk	kuling	sparsommelig
doggfall	grådig	storm	trette	orkan
krangsel	samtale	duskgregn	gjerrig	diskusjon

- 1 Ovenfor står det 16 ord. Du skal ordne dem i fire grupper etter innholdet – altså fire ord i hver gruppe. Innenfor hver gruppe skal du så ordne ordene etter den «styrken» de har – først det ordet som har svakest betydning, og til slutt det ordet som har sterkest betydning.
- 2 Lag en overskrift til de tre ordgruppene som mangler overskrift.
- 3 Lag setninger der du bruker de fire ordene i hver ordgruppe. Bruk baksiden av arket.

	NEDBØR			
1	doggfall			
2	duskgregn			
3	holgregn			
4	skybrudd			

Sett ord i grupper etter innhold og styrke – 2

føll	syl	mose	hare	bil	tiur
øks	lam	tre	ørn	ekorn	scooter
valp	elg	lyng	hammer	kråke	kalv
rein	skrujern	buss	busk	motorsykkel	spurv

- 1 Ovenfor står det 24 ord. Du skal ordne dem i seks grupper etter innholdet – altså fire ord i hver gruppe. Innenfor hver gruppe skal du så ordne ordene etter størrelsen på de tingene som ordene beskriver – først den minste tingen og til slutt den største. Når du er ferdig med dette, fører du ordene inn i skjemaet nedenfor, slik det er vist i eksemplet.
- 2 Lag en overskrift til de fem ordgruppene som mangler overskrift.
- 3 Lag setninger der du bruker de fire ordene i tre av ordgruppene. Bruk baksiden av arket.

	VERKTØY					
1	syl					
2	skrujern					
3	hammer					
4	øks					

Finn ordfeil

Bokmål

Oppgave 1

I hver av disse åtte setningene er *ett* ord skrevet feil. Finn ordene med feil i, og skriv dem riktig på de åpne linjene.

1. Mannen som skrev kvitteringa, var kjevhendt. _____
2. Proffessoren leide schæferen i bånd. _____
3. Kiosk-eieren spiste skjelden sjokolade. _____
4. I kofferten lå skjorter, bukser og skittne sokker. _____
5. Oppgavene i matematikkboka var innviklede. _____
6. Bilen måtte repereres etter kollisjonen. _____
7. Fiskeforretningen averterte fersk makrel. _____
8. Det er ikke morro å komme ut for virvelstorm. _____

Oppgave 2

Her står det 16 ord. *Atte* av disse ordene er skrevet feil. Finn de åtte ordene med feil i, rett feilene og skriv ordene i alfabetisk rekkefølge på linjene nedenfor.

allikevel
misstanke
foretning
grammofon

begynner
gjennom
almindelig
dessverre

apparet
desuten
aldri
geni

ballanse
forresten
bikkje
kansje

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

5. _____
6. _____
7. _____
8. _____

Oppgave 3

I *fem* av de 15 ordene nedenfor er det en feil. Finn disse fem ordene, rett feilene og skriv ordene i alfabetisk rekkefølge på linjene nedenfor.

alltid, hardhent, farvel, etasje, grammofon, blandt, ellve, forresten, dessverre, vannfør, passasjer, nettopp, ordinlig, sjåfør, insekt.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Ta førstebokstaven i hvert av ordene i den rekkefølgen du har skrevet dem her.

Du får da ordet _____ som er synonymt med ordene krav, ønske.

Igangsettere for skriving

VELG STIKKORD – SKRIV!

Under ser du en hel del stikkord hulter til bulter. Plukk ut noen av dem, og bruk dem som overskrifter til tekster som du skriver. Velg sjanger sjøl. Det kan være for eksempel: brev, dikt, fortelling, eventyr, intervju, dialog, artikkel, reportasje. Du kan også sette sammen ulike sjangerer, for eksempel ta med et dikt eller en dialog inné i ei forteling, eller sette et intervju inn i en reportasje.

Dersom du syns det er vanskelig å velge emne under, kan du la slumpen rå: Lukk øynene. Sett så fingeren ned et sted på lykke og fromme, og se hvilket emne det blir!

«Alle har et dikt inni seg»

Dikt kan skrives på mange måter. Les diktene på denne siden. Det vil gi deg inspirasjon til å skrive dikt selv.

1 «Bare jeg sier et ord tenker jeg flere»

sa den danske dikteren, Vagn Steen. Et ord virker som en magnet. Det drar andre ord til seg. Vi kan sette sammen orda til dikt, **magnetorddikt**.

Bare jeg sier et ORD
tenker jeg flere

Bare jeg sier TRE
tenker jeg klatre

tenker jeg greiner
tenker jeg fugler
tenker jeg en hel
hær av ord

Bare jeg sier
FOTBALL
tenker jeg pang
tenker jeg sparke
tenker jeg vinne
tenker jeg takle
tenker jeg frispark
tenker jeg masse
av ord som suser
i mål

Bare du skriver et
ORD
kan du skrive flere
Bare du sier et ord
kan du tenke

Vagn Steen
(utdrag, fritt oversatt fra dansk ved J.H.)

2 Byggeklossedikt

Først dikter vi en liten del, så bygger vi på en ny del, slik fortsetter vi – inntil vi har en hel motorsykkel.

Først dikter vi
to hjul
så ei ramme
så et sete
så forgaffel
så bremser
så gir
så nav
så dynamo
så turbo
såylinder
så stempel
så plugg
så ventiler

Deretter dikter jeg
ei smart jente
Så dikter jeg
en barsk kar

Sammen suser vi
bortover asfalten
på den skinnende
nydiktede motor-
sykkelen
du og jeg

3 Startlinjedikt

Du får ei startlinje, for eksempel HVIS
JEG VAR -. Du dikter videre.

Hvis jeg var
et grasstrå
ville jeg vaie
i takt med sommervinden
Når det led
mot høsten
ville jeg glede meg
over alt det gode
sommeren hadde gitt meg

4 Overraskingsdikt

I et dikt er alt mulig, naturkrefter og dyr kan tenke og tale. Døde ting blir levende og kan oppføre seg som mennesker. Vi kan skrive overraskingsdikt til disse vennene våre.

Kjære runde
og spretne venn,
Deg som jeg sparker
av hjertens lyst
Takk for mange
gledesstunder
Fotballen
min gode venn

5 Små dikt av forskjellig slag

Når vi begynner med diktkskriving, passer det best å skrive dikt i fri form, uten enderim. Senere kan det være moro å rime litt.

Neser er røde
Neser er blå
Din er lilla
med dråpe på

Norskfagkassett nr. 10, «Alle har et dikt inni seg», inneholder diktene på denne siden og andre elevdikt. Kassetten vil inspirere til diktkskriving. Om bestilling av denne og andre norskkassetter; se den fremre omslagssida i dette hefte.

DIKTET

Diktet er skrevet
og leksen er gjort.
Snart er neste skoledag,
tiden går så altfor fort.

Noen råd om diktskriving

Om formen

Skriv kort! Et godt dikt skal ikke inneholde ett unødvendig ord.
Bruk gjerne direkte tale. Du - og jeg-formen gjør diktene personlige og nære.
Gå rett inn i handlingen! Det gjør diktene spontane. Innledninger og forklaringer er oftest unødvendige i dikt.
Skriv helst diktene i ubunden form i begynnelsen. Det kan være vanskelig for en uøvd skriver å få rim og rytme til å klaffe - noe som lett gjør diktene stive og unaturlige.
Ikke tenk på rettskriving og tegnsetting nå. Formelle ting fikser vi under etterarbeidet.

Om innholdet

Skriv om nære og dagligdagse emner. Når leseren/lytteren kjenner seg igjen, får du lettere kontakt.

La fantasien utfolde seg. Ingenting er umulig i et dikt.
Døde ting kan få liv. Sola og månen, dyra og blomstene kan si sin mening.
Overrask leseren!

Skriv om det du føler! Vær ærlig, sett ord på følelsene dine.
Sanseinntrykk skal ha en sentral plass i dikt. Skriv om syn-, hørsels- og lukteinntrykk.

Unngå fraser og «utslitte» ord. Lag gjerne nye ord og ord-sammenstillinger. Skriv så rett fram og enkelt som mulig.

Etterarbeid

Er det ord i diktet du gjerne vil skifte ut? Finn bedre ord.

Drøft gjerne ordvalg med kamerater eller læreren.

Er det enkelte formuleringer du er misfornøyd med? Drøft gjerne saken med andre.

Se etter at ord du er usikker på er skrevet rett. Ordfeil kan lett ødelegge helhetsinntrykket. Bruk ordliste.

Før diktet pent og ordentlig inn. Lag gjerne tegninger eller illustrasjoner, helst i farger. Det frisker alltid opp.

GLAD-DIKT

Jeg er så glad, trallala
Jeg er ikke sing og sur
nå synger jeg i moll og dur

Jostein

FORURENSING

Naturen i dag
den har vi i lag
Men folk kjører i biler
mens de bare smiler
De tenker ikke på
hvordan dette vil gå

JosteinBjørg

- *Et hvert dikt er bare det hver enkelt leser opplever gjennom det.*

Paal Brekke

- *Poesien er vårt egentlige morsmål*

André Bjerke

Slik gjør jeg det

Små drypp fra lærer til lærer

Avskrift har sin rettmessige plass i moderne skole

Når elevene skal lære ord og ordsammenstillinger, må skolen ta i bruk et variert register av innlæringsmåter. Avskrift med hand kan være en av metodene. Avskrift ble mye brukt i «den gamle skolen». Også i den moderne skolen har avskrift sin berettigede plass, i begrenset omfang selvsagt. For mange elever er det gunstig å få orda inn i handa og handbevegelsene. Dessuten fremmer avskrift konsentrasjonen og gir kjærkommen øving i skriftforming.

«Bestemorhylle» på skolebiblioteket

For å skape interesse for eldre barnelitteratur kan det være tjenlig å opprette ei «bestemor/bestefar»-hylle på skolebiblioteket. På foreldremøte kan en gjerne opplyse at biblioteket tar imot slik litteratur som gave. Da er mulighetene for å få «originalbøker» til stede. Mange av de «gamle» klassiske barnebøkene er nå kommet i nye utgaver. Det gjelder for eksempel bøkene om Biggles og Frøken Detektiv. Videre har «Frendeløs», «Robinson Crusoe», «Onkel Toms hytte», de gamle eventyrbøkene og flere sin naturlige plass i ei slik hylle. Elevene kan gjerne få i oppgave å drive PR for ei slik hylle, for eksempel ved å skrive bokmeldinger, lage reklameplakater m.m. for disse bøkene.

Slå et slag for lyrikk og skriftforming

Sjeldent lånes det ut bøker fra lyrikkhylla på skolebiblioteket. Her er det behov for en aksjon. Nå og da bør norsklærerne (og andre lærere) trimme elevene i skriftforming. Gi elevene i oppgave å skrive av et dikt så vakkert som mulig på en plakat som senere skal henges opp i klassen. Etter opphenginga får elevene lese og kommentere «sine» dikt. Til klassen kan følgende spørsmål stilles: Hvilke bilder ser du på din indre fjernsynsskjerm når du hører dette diktet opplest? Skriv ned stikkord.

Elevene velger selv hvilke dikt de vil skrive av fra ei diktsamling som de låner på skolebiblioteket. Elevene kan gjerne oppmuntres til å tegne og pynte diktplakaten sin. Kanskje kan jakta på et høvelig dikt virke skjerpende på interessen for lyrikk? Det er forsøket verd.

Skriveøvinger i «glemmeboka»

Alle lærere har erfart at elever glemmer bøker. Slike forglemmelser skal helst behørig noteres. Ordenskarakteren skal dokumenteres. Slike innføringer i dagboka tar tid.

Hvorfor kan ikke slike glemmemerknader føres av elevene sjøl – kombinert med ei lita skriveøving? Det trengs ei vanlig skrivebok. Når elevene opplyser om glemming, flagrer glemmeboka ned til eleven som skriver hva han har glemt, grunngir hvorfor, gjerne med lovnad om forbedring. Dato og underskrift hører sjølsagt med.

Glemmeboka har blitt underholdende lesning både for elever og lærere, for mange uttrykker seg humoristisk. Dessuten er den meget populær ved klasse-jubileer!

Men først og fremst skal den forebygge glemming.

Grannespråkundervisninga må styrkes

Hva kan gjøres?

Noen utsagn til drøfting

Nedenfor er det samlet noen utsagn om grannespråkundervisning. Disse utsagna kan danne grunnlag for diskusjoner. Drøft utsagna og skriv tippetegn. Skriv ned synspunkter, kommentarer og spørsmål som kommer fram under diskusjonen.

	Enig	Uenig
1. Aldri har norske elever forstått svensk talt språk bedre enn i dag. Dette takket være fjernsyn og hyppig reising.		
2. Nordmenn flest forstår talt svensk og skrevet dansk meget godt.		
3. Nordmenn flest har større kunnskaper om Danmark og Sverige enn dansker og svensker har om Norge og norske forhold (Hvorfor?)		
4. Det må arbeides for å få felles læreplaner for de nordiske land.		
5. Grannespråkundervisninga får for liten plass i grunnskolen.		
6. Det må i skolen legges langt mer vekt på stoff om de nordiske land enn på undervisning om de øvrige land i verden.		
7. Danske og svenske filmer må vises utekstede i Norge.		
8. Det som betyr mest for grannespråkforståelsen i dag, ligger utenfor undervisninga i skolen.		
9. Bibliotekene må skaffe lettlest litteratur (også aviser og ukeblad) som kan lånes ut til skolene.		
10. Der det faller naturlig, bør norske lærebøker inneholde tekster på dansk og svensk. (Ordforklaringer gis om nødvendig.)		
11. I all grannespråkundervisning må de store likhetene mellom de sentral-skandinaviske språka framheves.		
12. Lærerne må gis tilbud om etterutdanning i grannespråkundervisning.		
13. Et fyldig og aktuelt lærermiddelutvalg for grannespråkundervisninga må utarbeides.		
14. Alle grunnskoleelever må tilbys skoleopp hold i nordiske grannland i minst to uker.		
15. Arbeidet med grannespråkundervisning må i stor grad bygges opp gjennom vennskapskommunikasjonene.		
16. Det må arbeides for at de nordiske land i fremtida skal slås sammen til en stor nasjon.		

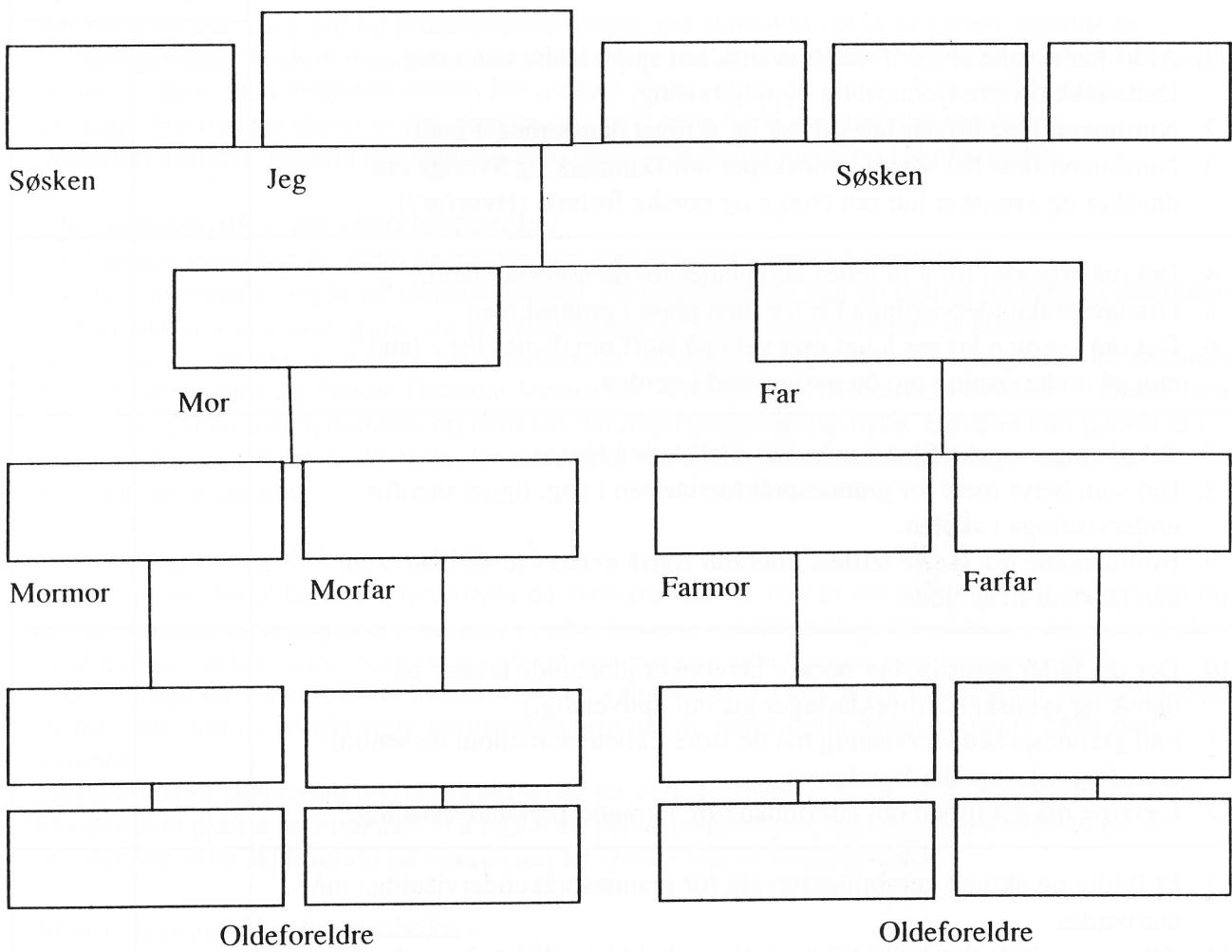
Skriv en tekst om

SLEKTA DI

Fyll inn navn i flest mulig av rubrikkene i skjemaet nedenfor. Føy gjerne til opplysninger om fødselsdatoer og år m.m. Dersom det kan skaffes opplysninger om bosted, yrker o.l., er det nyttig. Når du har kommet i gang med dette arbeidet, vil du sikkert syns det er interessant. Mange har slektgransking som hobby og setter stor pris på denne aktiviteten. Foreldrene dine, besteforeldrene og andre kan sikkert hjelpe deg med nyttige opplysninger.

På biblioteket kan du låne bøker som gir veiledning om slektsgranskning.

Når du har samlet en del stoff, skriver du en tekst om slekta di. Velg selv en passende sjanger. Lag ei høvelig overskrift på minst 5 ord.

Hvorfor er det viktig å ha kunnskaper om slekta si?

.....
.....
.....

Visa som ingen ende har

NYNORSK

*Dråpar fell som yr og regn
som hagl, sludd og snø.*

*Dei samlar seg i bekkår, stryk
på ferd mot vatn, sjø.*

*Dei kvilar seg i stille tjern,
så bølgjer dei mot hav.*

*Og sola vermer vatnet opp,
men kor blir dampen av?*

*Jau, dampen stig mot himlen opp
frå bekkar, tjern og sjø.*

Dråpa fell osv.

Visa som ingen ende har

BOKMÅL

*Dråper kommer fallende
som regn og sludd og snø.*

*De samles opp i bekker, stryk
på ferd mot vann og sjø.*

*De hviler seg i stille tjern,
så bølger de mot hav.*

*Og sola Skinner vannet varmt,
men hvor blir dampen av?*

*Jo, vanndamp stiger opp mot sky
fra bekker, vann og sjø.*

*Dråper kommer fallende
som regn osv.*

Osv.

Fritt gjendiktet etter en sang fra
Færøyane av Jon Hildrum

Visa framføres av flere elever
som talekor. Fordél stoffet slik at
vi får sololesing, parlesing og
talekor.

Bevegelser knyttes til teksten.

Norskryss 1 – 1997

Hovedemne: Synonym, framord m.m.

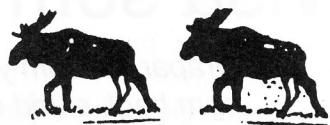
VASSRETT

2. Synonym til meiner, held for sant
6. Synonym til skredet
10. Synonym til varm
12. Verdsdel
13. Fugl (omvendt)
14. Antonym til ut
15. Synonym til hyl, skrik
16. Nattfuglane
19. Gamalt ord for esel (fins i julesong)
21. Synonym til uttalte
22. Synonym til fortumla
23. Mynteining
25. Andlet på grisens
27. Skaffe seg inntekt (omvendt)
28. Romartal for 250
29. Eventyrbror (gutenamn)
31. Henrik Ibsen vart fødd i denne byen
34. Tal
35. Framfor hankjønn
36. Synonym til pappkasse
37. Varmekjelde
38. Fugl
40. Synonym til brenne
42. Synonym til etterheng
44. Kjentmann til sjøs
46. Overfall, røveri (omvendt)
47. Synonym til doktor
49. Den bokstaven i alfabetet som vi bruker mest
50. Månad med mange fridagar
52. Synonym til strid, kjas, kiv
53. Hannfuglen
54. Antonym til ingen
55. Romartal for 250
56. Ingenting
57. Utbyte av pengar (fleirtal)

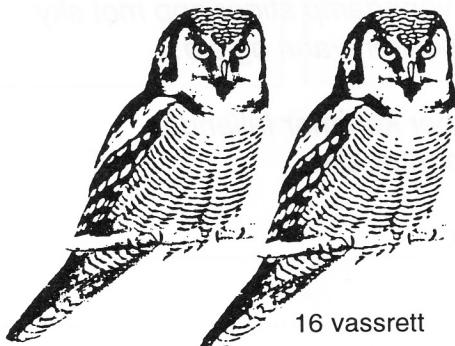
LODDRETT

1. Synonym til tråd, fiskennett
2. Bokstav nr. 20
3. Antonym til fattig
4. Antonym til inne
5. Antonym til skitten, tilsølt
6. Gamle bokstavteikn
7. Synonym til skryt, hyllest (omvendt)
8. Forteljande dikt (eintal, bestemt form)
9. Antonym til vinn, sigrar
10. Årstida
11. Skogsdyr (fleirtal)
17. Synonym til spora (ski)
18. Presens av å vere
19. Synonym til tru, ha ei kjensle av
23. Hundepensjonatet
24. Farbror
26. Nekting
27. Synonym til svelle ut, gjære
28. Ledd i kroppen vår
30. Hoddyr i reinfamilien (fleirtal ubestemt form)
32. Desserten
33. Avgangsprøva
37. Hovudstad
39. Lang forteljing i bokform
41. Synonym til forkaste, avvise
43. "---- Gynt", skodespel av H. Ibsen
45. "Antonym" til sukker
48. Synonym til spire, brodde
51. Jentenamn (omvendt)

NYNORSK

11 loddrett

16 vassrett

Bruk dei store trykkbokstavane når du løser kryssord:

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Å

Norsk kryss 1 – 1997

Hovudemne: Synonym, framord m.m.

Løysinga sender du til NORSK-NYTT v/Jon Hildrum,
Høknes ungdomsskole, 7801 NAMSOS innan 18. april
1997. Du deltek da i loddrekninga om ungdomsbøker.

Også desse oppgåvene
må vere rett løyste om du
skal vere med i trekninga.

**Kven har dikta desse
songane?** Vel mellom
diktarnamna i ramma
nederst på sida.
1. Blåmann, Blåmann,
bukken min

2 Mellom bakkar og berg

3 Gud signe vår dyre
fedreland

4 No livnar det i lundar

5 Det lyser i stille gredner

6 Fagert er landet –

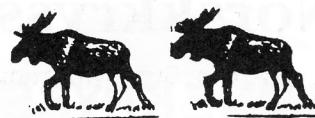
7 Du skal få ein dag i
mårå

8 Å Vestland, Vestland

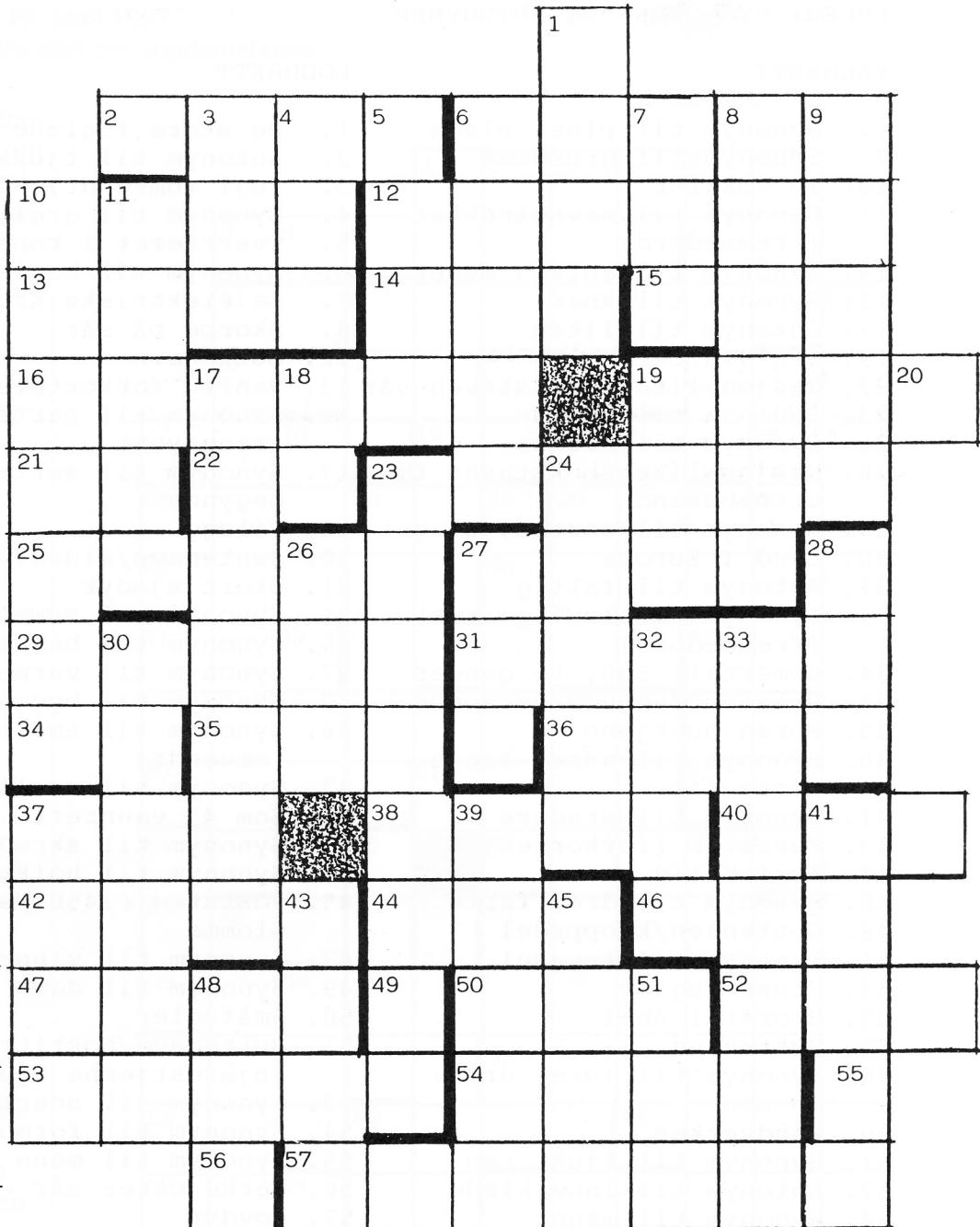
9 Vi skal ikkje sova burt
sumarnattta

10 Vårsøg

NYNORSK

11 loddrett

Aslaug Låstad Lygre,
Ivar Aasen, Tore
Ørjasæter, Elias Blix,
Elias Blix, Hans
Hyldbakk, Anders
Hovden, Aa. O. Vinje,
Jakob Sande, Alf
Prøysen.

Namn: _____ Klasse: _____ Skole: _____

Adresse: _____

Kva syns du om vanskegraden på dette kryssordet? (kryss av!)

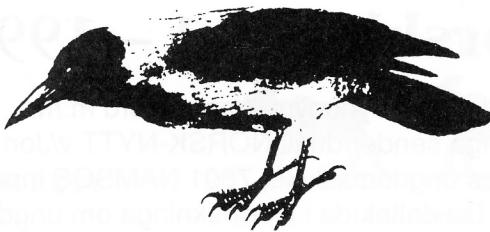
lett

middels

vanskeleg

Norskryss 1 – 1997

EMNEKRYSS

EMNER: SYNONYMER OG ANTONYMER

VANNRETT

1. Synonym til pine, plage.
7. Synonym til grusomme
10. To vokaler
11. Synonym til navnetrekket (fremmedord)
14. Synonym til antar, mener
15. Synonym til knar
17. Antonym til liten
19. Den svarte fuglen
22. Nasjonalitets-bokstaven vår
23. Synonym til prøvde
26. Synonym til brenne
28. Nasjonalitetsbokstaven til et naboland
29. Synonym til sorten, slaget
30. Land i Europa
31. Antonym til fattig
33. Synonym til lovlig, rett (fremmedord)
34. Romertall 500, to ganger
35. Presteutdannede personer
39. Foran hunkjønn
40. Synonym til anse, legge merke til
41. Synonym til studere
42. Karakter (forkortet)
43. Fuglebolig
46. Synonym til dra, farte
48. Guttenavn/kroppsdel
51. Synonym til fengsel
53. Store fugler
55. Bror til Abel
57. Guttenavn
58. Synonym til lure, drive ap med
59. Håndverker
61. Synonym til tjukt tau
62. Antonym til innviklede
64. Synonym til mann
66. Synonym til more seg
67. Synonym til merkelige
68. På biler fra Romania

LODDRETT

1. De store fuglene
2. Antonym til tjukk, diger
3. Fugl (omvendt)
4. Synonym til grei, OK
5. Tverrsetet i robåt
6. Synonym til besitte, ha
7. De elektriske kraftkildene
8. Skorpe på sår
12. Guttenavn
13. Vanlig forkortelse
16. Synonym til partiske, transsynte
17. Synonym til sette i gang, begynne
18. Pålegg
20. Jentenavn/sideelv til Glomma
21. Stort sjødyr
24. Synonym til summere, regne
25. Synonym til betler
27. Synonym til varmen, bålet
32. Synonym til hygge
36. Synonym til smilte, flirte (omvendt)
37. Synonym til sveller
38. Som 43 vannrett
43. Synonym til skred
44. Synonym til holke
45. Poststed (2450)/sideelv til Glomma
47. Synonym til vinner
49. Synonym til dame
50. Småfugler
51. Guttenavn/boktittel (Bjørnstjerne Bjørnson)
52. Synonym til snærter, snitter
54. Synonym til formode, tro
55. Synonym til menn
56. Merke etter sår
57. Hovdyr
60. Synonym til dresse seg opp
63. To like konsonanter
64. Synonym til eie
65. Synonym til ordne (om seng)

Bruk de store trykkbokstavene (versalene) når du løser kryssord

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Å

Norsk kryss 1 – 1997

Emner: Synonymer og antonymer

Når du har løst krysset sender du løsningen til
NORSK-NYTT v/Jon Hildrum, Høknes ungdomsskole,
7801 NAMSOS innen 18. april 1997.
Du deltar da i loddrekningen om ungdomsbøker.

BOKMÅL

Også oppgavene nedenfor må være rett løst om du skal være med i trekningen om ungdomsbøker

NAVNET?

Sett inn, stort og tydelig, alle tegn som mangler her.
(Bruk hermetegn, ikke satatstrek!)

Politimannen Navnet

Gutten Jo

Navnet sa jeg

Jeg heter bare Jo

Bare Jo

Nei

Hva mer

Jå

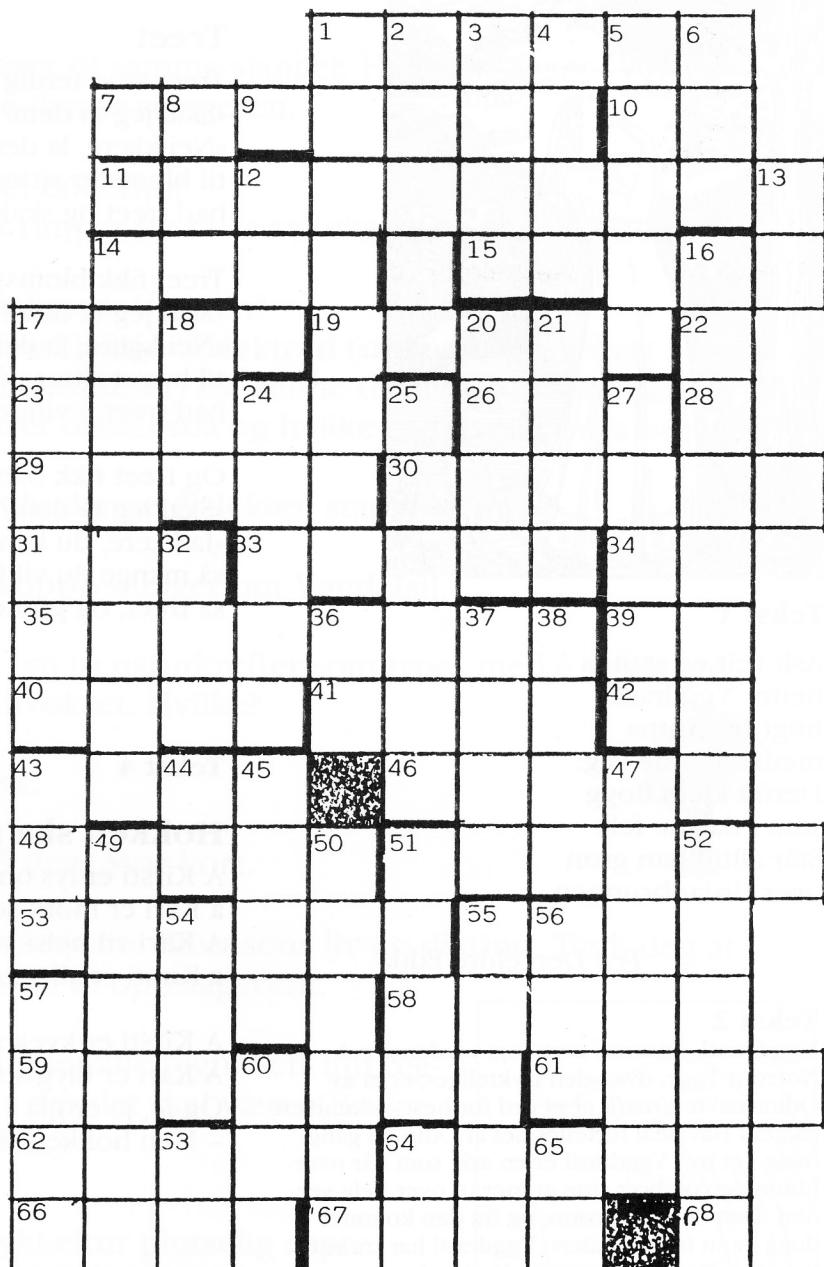
Jo Jå altså

Ja

Sett inn komma slik at det blir mening i dette utsagnet:

«Vi mennesker har ti fingrer på hver av hendene fem og vi har tjue negler på hender og føtter.»

19 vannrett

Navn: _____ Klasse: _____ Skole: _____

Adresse: _____

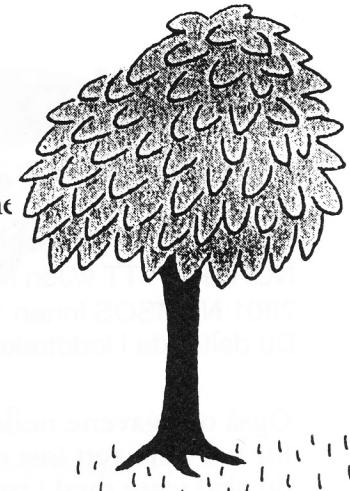
Tentamen i norsk hovedmål

Til eleven: Oppgavesettet består av to deler, del A og del B.

Svar på spørsmåla del A. Skriv tydelig nummer på svara dine.

Du skal skrive en av oppgavene i del B.

Skriv nummer og overskrift på oppgaven din.

Del A Les tekstene og svar på spørsmåla på den følgende siden.

Tekst 1

Ask veit eg stana
heiter Yggdrasil,
høgt tre, vatna
med kvitande våg.
Derfrå kjem dogg
som i dalane fell.
Står alltid han grøn
over Urdar-brunnen.

Frå Den eldre Edda

Tekst 2

Yggdrasil, i norrøn mytologi verdenstreet. Norrønt *Yggr*, dvs. «den fryktelige», er et av Odins navn: *drasill* er et ord for hest, sekundært galge. I Håvamål fortelles det at Odin en gang hang i et tre. Yggdrasil er en ask, som når over himmelen og brer sine grener ut over hele verden. Den er alltid grønn, og fra den kommer dugg «som faller i daler». Yggdrasil har tre røtter. Den ene er hos æsene. Under den er Urdarbrønnen, som nornene øser vann fra opp over treet, slik at det skal holde seg friskt. Der har gudene sitt domssted. Den andre rota er hos rimbussene. Under den er den vise jotnen Mimes brønn. Den tredje rota er i Nivlheim. Under den er brønnen Hvergelme, og på den rota gnager ormen Nidhogg. Oppe i treet er en ørn, en hauk, et ekorn og fire hjorter som beiter i løvet. Yggdrasil skjelver før Ragnarok og går visstnok under i verdensbrannen.

Tekst 3

Treet

Treet stod ferdig med blad og med knopp.
«Skal jeg ta dem?» sa frosten og pustede opp.
«Nei kjære, la dem stå
til blomster sitter på!» –
bad treet og skalv ifra rot og til topp.

Treet fikk blomster, så fuglene sang.
«Skal jeg ta dem?» sa vinden og viftet og svang.
«Nei kjære, la dem stå
til bæret sitter på!» –
bad treet, i vinden det dirrende hang.

Og treet fikk bær under soløyets glød.
«Skal jeg ta dem?» sa jenten så ung og så rød.
«Ja kjære, du kan ta
så mange du vil ha!»
sa treet, og grenen det bugnende bød.

Bjørnstjerne Bjørnson

Tekst 4

Hokken ska'n blonke tel? (utdrag)

A Kirsti er lys om e selje,
a Kari er mørk som e gran.
A Kari vil helst vera heme,
a Kirsti er alle stan'.

A Kirsti er kvek som en mårrå.
A Kari er blyg som en kveld.
Og je, je er gla i dem båe.
– Men hokken ska'n godblonke tel?

Einar Skjæraasen

Tekst 5

Visste jeg ...

Visste jeg at jeg skulle dø i morgen,
ville jeg likevel plante et tre i dag.

Pater Pire
(Fikk Nobels fredspris i 1958)

Tekst 6

Jeg vet at jeg får aldri se
et dikt så herlig som et tre,

et dikt kan lages av enhver,
men bare Gud kan dikte trær.

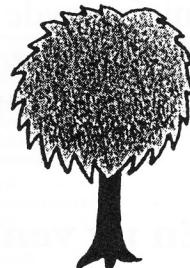
Joyce Kilmar

Tekst 7

IBLAND

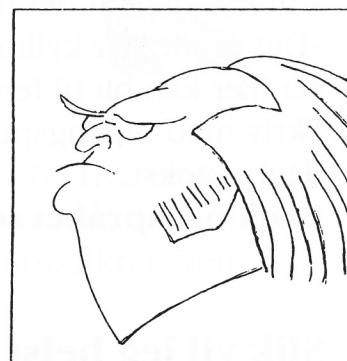
I bland susarträden
pratande
ibland så bara viskar de
ibland står de tysta och tänker,
aldrig skrattar de.

Kjersti Dahlstedt, 15 år.

- 1 Flertallet av tekstene hører til samme sjanger. Hvilken?
- 2 Skriv fem kjennetegn på denne sjangeren.
- 3 a I hvilke tekster fins det enderim?
b Skriv ett eksempel på rimpar fra hver av tekstene som har enderim.
- 4 a I en tekst fins det dialektord. Hvilken?
b Skriv ned minst fem forskjellige dialektord (ord som er skrevet annerledes enn i bokmålordinaria) fra denne teksten. Skriv hvilke bokmålord som tilsvarer disse orda og hvilke ordklasser orda hører heime i.
c Hvilken landsdel tror du denne dialekten stammer fra?
- 5 Skriv punktvis fem faktaopplysninger om Yggdrasil.
- 6 I diktet «Treet» hører vi om to naturkrefter som truer med å ødelegge bæret før det er ferdig utvikset. Hvilke?
- 7 Skriv tekst 7 om til norsk.
- 8 Hvilke tanker gir tekst 5 deg? Svar kort.
- 9 Skriv ca ti linjer om Bjørnstjerne Bjørnsons liv og dikting. Tenk deg at teksten du skriver skal stå i et oppslagsverk.
- 10 I historien nedenfor mangler alle tegn. Sett inn tegna, og skriv stor bokstav der det skal være. (Bruk hermetegn, ikke sitatstrek.)

per og knut var ute på sykkeltur plutselig ropte
per til knut det skramler så fælt i baksjermen
din
hva er det du sier spurte knut
jeg sier at det skramler så fælt i baksjermen din
ropte per igjen
det er helt umulig å høre hva du sier for det brå-
ker slik i baksjermen min ropte knut tilbake

*Bjørnstjerne Bjørnson
1832–1910, dikterhøv-
dingen som skrev i
mange sjangrer.*

Del B

Skriv en av oppgavene

1 Sur heime – blid ute

I et leserbrev i lokalavisa har et foreldrepar hevdet at tenåringer er sure og misfornøyde heime, men så snart de kommer ut blant venner, blir de glade og fornøyde. Er dette sant – og i så fall, hva kan årsaken være? Si din mening om dette i et leserinnlegg. Lag overskrift selv.

2 En ny venn

Fortell om den nye vennen slik at den som leser teksten din, føler at hun/han blir godt kjent med vedkommende. (Vennen kan være et menneske eller et dyr.) Fortell også om hvordan vennskapet oppstod. Lag gjerne ei tegning av den nye vennen.

Overskrift: En ny venn.

3 Yrkesvalg

En liten gruppe skoleelever (2-3 personer) diskuterte yrkesvalg. Nå snakker de om fordeler og ulemper ved å velge læreryrket. Skriv denne diskusjonen som et hørespill.

Overskrift: Yrkesvalg.

4 Ordspråk

Her er noen ordspråk:

«Den som ler sist, ler best.»

«Når katten er borte, danser musene på bordet.»

«Aldri så galt at det ikke er godt for noe.»

«Det er ille når kyllingen vil lære høna å verpe.»

«Ei fjær kan bli til fem høner.»

Skriv med utgangspunkt i ett av ordspråkene ei fortelling, et brev eller en dagboktekst.

Bruk ordspråket som du velger, som overskrift.

5 Slik vil jeg helst bo

Skriv ei utgreiing om hvordan du vil innrede det huset, den leiligheten eller den hybelen som du helst vil bo i. Du kan gjerne lage tegninger eller skisser i tilknytning til det du skriver. **Lag selv ei passende overskrift.**

6 Ei sak i lokalmiljøet

Du er spesielt interessert i ei sak som angår din egen kommune. Det kan dreie seg om skole, oppvekstvilkår, idrett, eldreomsorg eller lignende. Skriv et leserinnlegg til ORDET FRITT-spalten i lokalavisa der du sier din mening om denne saka.

Lag selv en passende overskrift.

7 Valgfag

Noen av timene på ungdomsskolen brukes til valgfag. (I rammen ser du hvilke valgfag elevene ved Myra og Skrenten ungdomsskoler kan velge blant.) Redaktøren for lokalavisa har bedt deg skrive en artikkel om de valgfaga du deltar i og om ditt syn på ordninga med valgfag. Skriv artikken. **Lag sjøl ei fengende overskrift der ordet valgfag er med.**

SKRENTEN UNGDOMSSKOLE	MYRA UNGDOMSSKOLE
Antall valgfag: 17	Antall valgfag: 13
Elever: 68 i 8./66 i 9.	Elever: 46 i 8./46 i 9.
Timetall 8. kl: 4,5	Timetall 8. kl: 4,0
Timetall 9. kl: 6,0	Timetall 9. kl: 8,0
Tysk	Tysk
Yrkesspraksis	Båtførerprøven
EDB	EDB
Utvidet sosialfag	Engelsk
Fritulftsliv	Fotball
Trafikkjære (moped)	Foto
Matematikk	Forstehjelp
Ballspill	Håndball
Lekselesing	Heimkunnskap
Miljøfag	Keramikk
Handball	Moped/trafikk
Tekstliforbring	Svømming
Tresloyd	Yrkesspraksis
«God bok»	
Film/avis	
Rifleskyting	
Tekstbehandling (8. kl.)	

8 Tegneserie

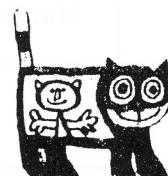
Du skal holde et foredrag i klassen om en tegneserie du liker å lese. Fortell om de viktigste figurene, hvordan de ser ut, og hvilke særdrag de har. Gjør rede for hvorfor du liker denne serien, og si hva som er bra, og hva som er mindre bra.

Lag overskrift selv.

9 Dyr i hovedrollen

Skriv ei fortelling der et dyr spiller hovedrollen.

Lag ei overskrift der du fletter inn navnet på dyret.

10 Et barndomsminne

Som barn opplever en ofte hendelser svært forskjellig fra hva en gjør når en blir eldre. Skriv om noe som gjorde inntrykk på deg som barn, men som du siden har endret syn på. Hendinga kan være oppdiktet. Velg selv en passende sjanger.

Overskrift: Et barndomsminne.

ORDJAKT

Nynorsk

Ordbingo

Fyll ut så mange ruter som råd.

Kvar ord skal byrje med «nøkkelskavsten» slik som døma viser.

Du får *eitt* poeng for kvar ord.

Ved å byte ut «nøkkelordet» i skjemaet, kan du lage nye oppgåver.

Framlegg til nye nøkkelord: POLIS, KUNÅD.

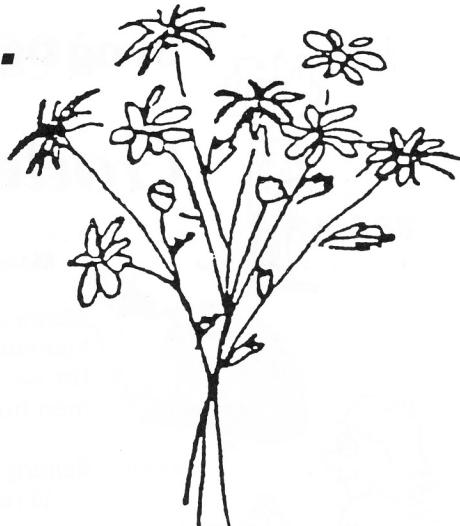

Nøkkel-ord	Yrke	Idrettsgrein	Matrett	Klesplagg	Dyr	Blome
M		maraton	moltekrem		mus	
A						
R						
T						
E						

Nøkkel-ord	By	Grønsak	Reiskap	Fugl	Treslag	Land
M	Mandal					
A						
R						
T						
E						

Lykke er ...

Skriv om det –

Lykke er ikke sommer –
lykke er sol når det har regnet lenge

Lykke er ikke å seire –
lykke er å gjøre sitt beste

Lykke er ikke stadig framgang –
lykke er å klare noe som man trodde man ikke kunne

Lykke er ikke å ha alt –
lykke er å ha noe og lengte etter

Lykke er ikke å være modig –
lykke er å våge og gjøre det en syns er viktig

Lykke er ikke å være populær –
lykke er å ha noen som bryr seg om en når en er lei og ensom

Lykke er ikke det man har gjort –
men det en skal gjøre

Lykke er å tro på seg selv –
og enda forstå at andre er like viktige

Oppgaver:

- 1 Sett kryss ut for det utsagnet som du er mest glad i
- 2 Hvilke tanker gir dette utsagnet deg?
Skriv om det. Velg selv en høvelig sjanger.
- 3 Lag selv ett eller flere utsagn om lykke

Syng og skriv

Gode venner

Melodi: Tom Brown's baby

Kjenner du Mari, ho som bur i Maridal?
Kjenner du Mari, ho som bur i Maridal?
Før var ho tjukk og rund, no er ho tynn og smal,
men ho trivst i Maridal

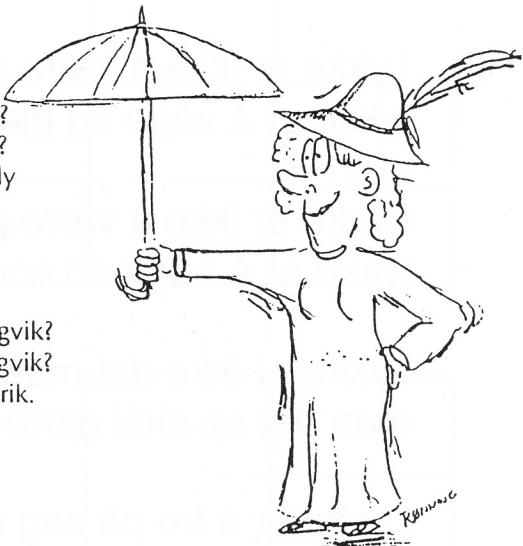
Refreng:

Vi har alle gode venner,
mange, mange som vi kjenner.
Gode helsingar vi sender
til vennene vi har.

Kjenner du Kristian som bur i Kristiansand?
Kjenner du Kristian som bur i Kristiansand?
Han er ein kjend og dyktig fotballspelar, han,
hos «Start» i Kristiansand.

Refreng

Kjenner du Guri, ho som bur i Guriby?
Kjenner du Guri, ho som bur i Guriby?
Ho tek sin sommarhatt og rosa paraply
og går ut i Guriby.

Refreng

Kjenner du kjerringa som bur i Kjerringvik?
Kjenner du kjerringa som bur i Kjerringvik?
Ho spela Lotto og på laurdag vart ho rik.
Det blir fest i Kjerringvik.

Refreng

Skriv fleire vers! Det fins mange namn som du kan bruke. Dikt om Even frå Evenes, om Are frå Arendal, om Kalle frå Kallestad, om Hermann frå Hermannsverk, om Alver frå Alversund og mange, mange andre.

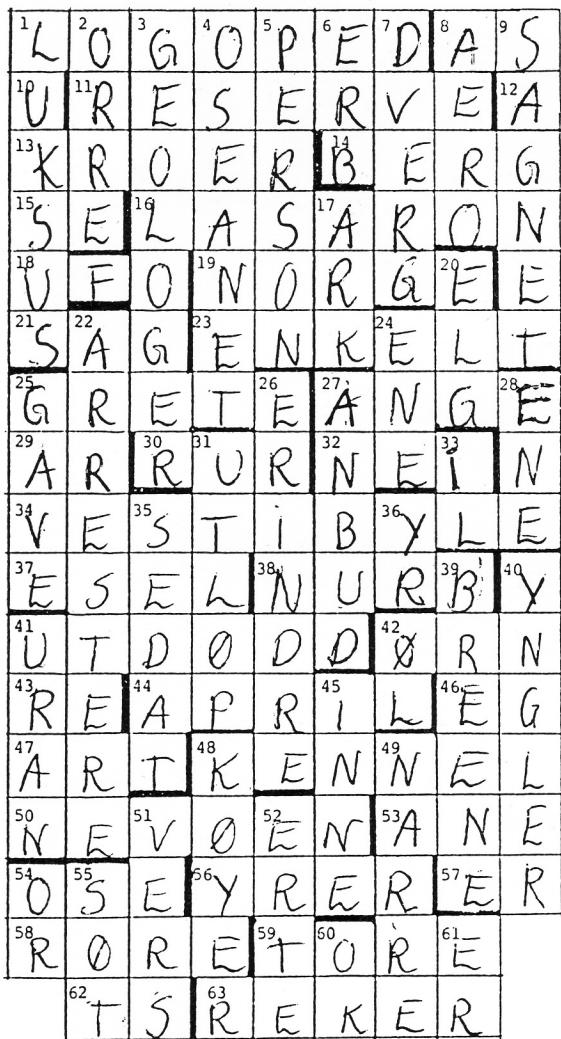
Du kan gjerne lage teikningar av dei personane som vi høyrer om i desse versa.

Sangen er innspilt på
Hildrum: Norskfagkassett 1: Syng og skriv.

Norsk kryss 4 – 1996

42 vannrett

Kan du julesangene?
Nedenfor ser du noen ord
fra åtte forskjellige jule-
sanger.

Hvordan begynner hver
av de sangene som disse
orda er henta fra?

1 Den første gong ho skinte -

No har vi vaska

2 Du stjerne over Betlehem -

Nå tennes husen julelys

3 Stjernen ledet vise menn -

Deilig er den himmel bla

4 Slekt skal følge slekters gang
Deilig er jorden

5 - tre stjernemenn, vi vet jo -
Å, jui med din glede

6 - av tindrande ljós i kveld -

Det lysar i stille grunder

7 - hun sier stjernen lyste så -

Jeg er så glad hver

8 Når stjernen skinner, om han

Du grønne glitrende

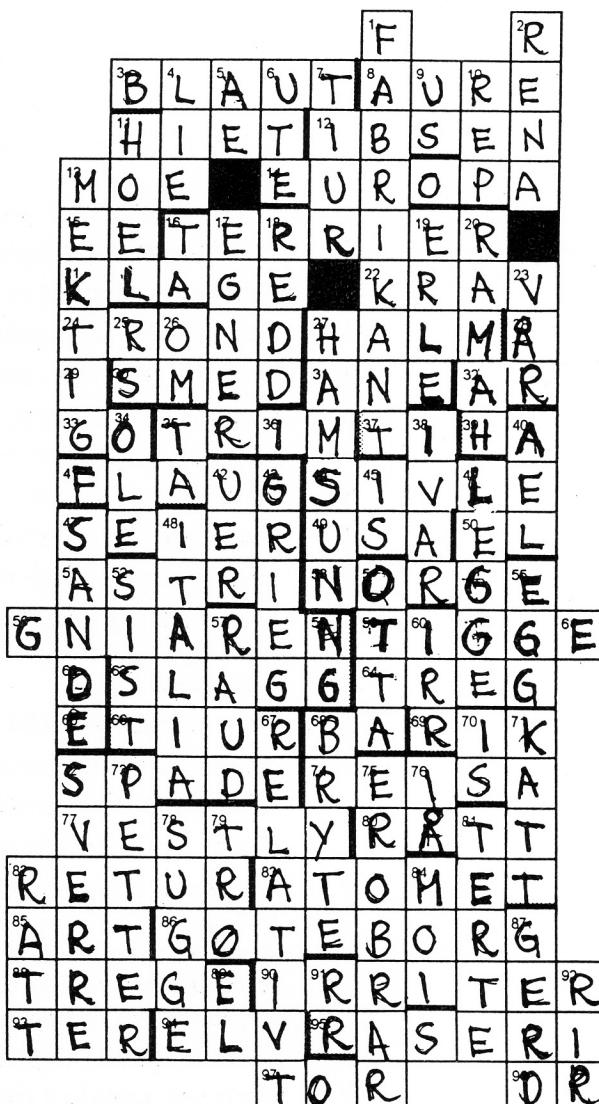

KJEMPEKRYSS

NYNORSK

71 loddrett

Kodegåte

Jeg er rød mens jeg lever, blir svart når jeg dør.
Svaret er enkelt: En stor haug med...

Hjem er jeg?

Du finner det rette svaret ved å bytte ut hver bokstav i koden under med bokstaven som kommer etter i alfabetet.

Løsning: FKÆQ =

Returadresse:
Norsknytt
PB 303
7600 Levanger

Norsknytt

1 - 1997

INNHOLD

- 1 Fortellinga er livsviktig for menneskene
- 2 Fortellerfellesskapet
Kryssordvinnere 4 - 1996
- 3 Fortellinga står sentralt i den nye planen for 8. klasse
- 4 Fortellinga - den mest brukte sjangeren i skolen
- 6 Skumle lyder fra matbua
- 7 Skriv fortellinger, oppgaver
- 8 Fortellerplakaten
- 9 Muntlige aktiviteter
- 10 Sett sjangerer på rett plass
- 12 Konsentrasjonen må oppøves
Sett ord i grupper -
Finn ordfeil
- 15 Velg stikkord, skriv
- 16 Norsknytts midtsider:
Alle har et dikt inni seg
Noen råd om diktskriving
- 18 Fra lærer til lærer: Slik gjør jeg det
Avskrift
«Bestemorhylle» på skolebiblioteket
Slå et slag for lyrikk og skriftforming
Skriveøvinger i «glemmeboka»
- 19 Grannespråk, ta stilling til utsagn
- 20 Skriv en artikkel om slekta di
- 21 Visa som ingen ende har
- 22 Norsk kryss 1 - 1997, nynorsk
- 24 Norsk kryss 1 - 1997, bokmål
- 26 Tentamen i norsk hovedmål
- 30 Ordbingo
- 31 Lykken er -
- 32 Skriv og syng: Gode venner
- 33 Løsninger på kryssord i Norsknytt 4 - 1996